

Kesä tulee! Muistatko vuosiloman?

Vuosilomalain muutokset sairastuneen työntekijän lisävapaapäivistä

Nyt on hyvä aika tarkistaa, paljonko työntekijälle on kertynyt vuosilomaa ajalta 1.4.2018-31.3.2019. Jotkut kunnat toimittavat tiedot ilman erillisiä pyyntöjä, mutta käytännöt vaihtelevat. Kun lomapäivien määrä on tiedossa, on työntekijää helpompi kuulla lomatoiveista. Jos työntekijälle on kertynyt vuosilomaa, ei lomaa voida maksaa työsuhteen kestäessä vain rahana, vaan työnantaja vastaa siitä, että lomaa annetaan lain mukaisesti.

Miten ja milloin vuosiloma pidetään?

Vuosiloman ajankohdan päättää työnantaja, mutta se voidaan myös sopia säädettyjen rajojen sisällä, kuitenkin niin, että lomaan pitää sisältyä vähintään 12 arkipäivän yhtenäinen jakso. Jos lomaa on kertynyt vähemmän, voi jakso jäädä lyhyemmäksi. Jos loma halutaan pitää lomakauden (2.5. – 30.9) ulkopuolella, kannattaa asia tarkistaa Heta-Liiton neuvonnasta.

Työntekijällä ei ole oikeutta pitää lomaa työntekijän itse päättämänä ajankohtana. Jos loman ajankohdasta ei sovi, tulee työnantajan päättää loman ajankohta. Työntekijä pitää tällöin 24 päivää vuosilomastaan nk. kesälomakaudella eli 2.5. – 30.9 välisenä aikana. Tarkemman ajankohdan päättää työnantaja työntekijää kuultuaan. Työnantajan on ilmoitettava työntekijälle vuosiloman ajankohta viimeistään kuukautta ennen vuosiloman alkamista, jos loman ajankohta perustuu työnantajan päätökseen.

Työnantaja voi määrätä 24 päivää ylittävän osan pidettäväksi talvilomana 1.10.–30.4 välisenä aikana tai loman ajankohdasta voidaan sopia.

KULUUKO LOMAA LAUANTAINA?

Vuosilomaa kuluttavat muut päivät kuin sunnuntait ja kirkolliset juhlapäivät sekä muutamat muut juhlapäivät, kuten vapunpäivä. **Jos työntekijä pitää lomaa kalenteriviikon, kuuluu normaalilanteessa siis kuusi vuosilomapäivää eli myös lauantai.** Tässä ei ole väliä sillä, mitkä ovat työntekijän työpäiviä silloin, kun hän on töissä. Esimerkiksi osa-aikaisella työntekijällä kuuluu vuosilomaa tämän säännön mukaan, vaikka hän ei olisi normaalisti töissä kuin joinakin päivinä viikossa. Muilla aloilla voi olla työehtosopimuksissa erilaisia vuosilomaa ja vuosiloman kulumista koskevia määräyksiä, eli työelämässä on erilaisia käytäntöjä vuosilomien suhteen.

Vuosilomalain muutos: aiempaa enemmän lomaa sairastuneelle työntekijälle

Työntekijällä on jatkossa oikeus palkallisiin lisäpäiviin, jos vuosiloma jäisi lyhyeksi esimerkiksi sairauden vuoksi. Ideana on turvata aiempaa paremmin oikeutta neljän viikon vuosilomaan. Muutoksella on merkitystä silloin, kun työntekijä on pidempään työkyvytön. Lyhytaikaiset sairauslomat eivät lyhennä vuosilomaa.

Jos lomanmääräytymisvuoden päättyessä ilmenee, ettei työntekijä ole ansainnut 24 vuosilomapäivää sairaudesta, tapaturmasta tai lääkinnällisestä kuntoutuksesta johtuvan poissaolon vuoksi, olisi työntekijälle annettava vuosilomaa täydentäviä lisävapaapäiviä siten, että 24 vuosilomapäivän vähimmäisvaatimus täyttyy. Oikeutta lisävapaapäiviin ei kuitenkaan ole enää sen jälkeen, kun poissaolo on yhdenjaksoisesti jatkunut yli 12 kuukautta. Yhdenjaksoisuus katkeaa kuitenkin vain, jos työntekijälle tulee täysią lomanmääräytymiskuukausia, eli aivan lyhyt työjakso sairauslomien välissä ei asiaa muuttaisi.

Jos työntekijälle ei lomanmääräytymisvuoden päättyessä olisi kertynyt 24 vuosilomapäivää jonkin muun poissaolon kuin sairaudesta, tapaturmasta tai lääkinnällisestä kuntoutuksesta johtuvan poissaolon vuoksi, ei uutta säännöstä sovellettaisi. Muut poissaolot voivat siis vähentää vuosilomaa aiempaan tapaan.

Lisävapaapäiviltä on maksettava säännönmukaista tai keskimääräistä palkkaa vastaava korvaus, eli kyse ei olisi varsinaisesta vuosilomapalkasta. Lain perustelujen mukaan korvaus ei oikeuta työehtosopimuksen mukaiseen lomaraahan, ellei työehtosopimuksessa olisi sovittu toisin.

Lisävapaapäivät on pidettävä vuosilomakirjanpidossa erillään varsinaisista vuosilomapäivistä. Tämä on tärkeää muun muassa sen vuoksi, että lisävapaiden pitäminen ei

kerrytä uutta lomaa. On siis tärkeää tietää, milloin työntekijä pitää lisävapaat.

Ennen lakimuutoksen voimaantuloa alkaneelta lomanmääräytymisvuodelta määrättäviin lomiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Uusia säännöksiä sovelletaan siis vasta 1.4.2019 alkaen kertyviin lomiin, eli tämän vuoden kesälomiin muutos ei vielä vaikuta. Lakimuutoksen yhteydessä pidennettiin lisäksi ajankohtaa, jolloin sairausloman vuoksi siirretyt vuosilomapäivät voidaan antaa.

Lakimiesten vuosilomatärpit

Heta-Liiton lakimiehiltä kysytään usein vuosilomista ja lomapalkoista. Tässä on joitakin lakimiesten tärpejä vuosilomista palkanlaskijoille ja muille kiinnostuneille:

- Vuosiloman laskemisessa on kyse työsopimuksen ja toteutuneen työajan tulkinnasta. Työsopimuksessa määritelty työaika on ensisijainen vuosiloman määräytymisperuste, kun mietitään, onko työntekijä 14 päivän säännön, 35 tunnin säännön vai vapaaoloisuuden ja lomakorvauksen piirissä. Laskentaa ei voida tehdä siis ainoastaan sen perusteella, miten työaika on toteutunut. Jos työsopimuksella ei ole sovittu tiettyistä tunneista vaan esimerkiksi 0–40 tunnista viikossa, vuosiloman ansaintasääntö voidaan määrittää vasta toteutuneen työajan perusteella.
- Vuosilomalaisissa on lukuisia erilaisia ajanjaksoja, joita luetaan työssäolon veroiseksi ajaksi vuosilomaa laskeuttaessa. Vuosilomaa ei voi sen vuoksi laskea ainoastaan tehtyjen työtuntien perusteella, vaan työssäolon veroinen aika tulee huomioida. Henkilökohtaisessa avussa voi olla muun muassa lomautusjaksoja, jotka pitää huomioida siten kuin vuosilomalaki edellyttää.
- Heta-Liiton työehtosopimuksen mukaan työntekijän lomakertymä voi olla heti työsuhteen alusta 2,5 arkipäivää kuukaudessa, jos työntekijällä on aikaisempaa työkokemusta henkilökohtaisesta avusta tai samankaltaisista tehtävistä. Työkokemus ei siis vaikuta vain kokemuslisiin, vaan se voi oikeuttaa pidempään vuosilomaan heti työsuhteen alusta alkaen. Tarkemmat edellytykset kannattaa tarkistaa työehtosopimuksesta tai Heta-Liiton neuvonnasta.
- Vuosilomapalkka ja työehtosopimuksen mukainen lomarahaa maksetaan pääsääntöisesti ennen loman alkua. Vain enintään kuuden päivän pituiselta lomajaksolta lomapalkka saadaan maksaa työsuhteessa tavanmukaisesti noudatettavana palkanmaksupäivänä. Loman ajankohta tulisi ilmoittaa palkanlaskentaan niin hyvissä ajoin, että palkka saadaan maksuun ajoissa. Jos näyttää siltä, että palkat eivät ole maksussa oikeaan aikaan, palkanlaskennassa tulee olla valmiudet maksaa palkat viipymättä.

Heta-Liiton uutiskirjeissä käsitellään yksittäisiä henkilökohtaisen avustajan työnantajuuteen liittyviä kysymyksiä. Mikäli Heta-Liiton uutiskirjeitä välitetään eteenpäin, tulee kirjeen sisältö välittää lyhentämättömänä ja muokkaamattomana sekä mainita lähde. Heta-Liiton uutiskirjeitä on mahdollista hyödyntää esimerkiksi vammaispalvelun viranomaisviestintää täydentävänä materiaalina mutta ei sen korvaajana. Jos kirjettä hyödynnetään viranomaisviestinnässä, tulee viranomaisen aina varmistua välittämiensä tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta.

Heta — Henkilökohtaisten Avustajien Työnantajien Liitto ry

Tykistökatu 6 B, 20520 Turku • toimisto puh. 02 4809 2400 ark. klo 9-11 • HetaHelp-neuvontapalvelu puh. 02 4809 2401 • heta@heta-liitto.fi • www.heta-liitto.fi • www.facebook.com/hetaliiitto • www.twitter.com/hetaliiitto